STEVE JOBS

Portré három ülésben

ANDORKA GYÖRGY

AARON SORKIN ÉS DANNY BOYLE JOBS-ÉLETRAJZA BRAVÚROSAN KERÜLI KI AZ UNALMAS BIOPIC-SÉMÁKAT.

Ugyanaz pepitában, gondolhatnánk, és nem is tévedünk nagyot. Ha a forgatókönyvíró-fenegyerek Aaron Sorkin *A közösségi háló* után újra egy technológiai forradalmárhoz nyúl, aki épp csak az emberekkel nem képes szót érteni, már látjuk is a filmet magunk előtt: hogy Sorkin mint szerzői *brand* mára A-listás rendezőkkel egyenrangú hívószóvá nőtte ki magát, mi sem bizonyítja jobban, mint hogy lassan ordas közhelynek számít leírni, hogy Danny Boyle meglehetősen transzparens jelenléte mellett (aki persze rutinos rókaként koreografálja a steadicames *walk and talk* jeleneteket és pörgeti a montázsszekvenciákat, de még olyan jópofa ötletekre is futja, mint az, hogy az egyes idősíkokhoz más-más filmnyersanyagot rendel) itt bizony a géppuska-párbeszédek közé ékelt, szofisztikált körmondatokban előadott elmélkedéseké, a pontos időzítéseké és lehetetlenül ötletes riposztoké lesz a főszerep, jutalomjátékot biztosítva minden résztvevőnek. A kémia azonban így tökéletes, és senki nem bánhatja, ha a Facebook-film párjaként és a csontszáraz *Jobs* (2013) után végre a biztonsági játékot elkerülő, izgalmas darab született – mondhatni a címszereplő szellemében.

A bensőségesebb ismeretekkel rendelkezők számára a legfőbb támadási felületet az unalmas biopic-sémákat megkerülő bravúros húzás nyújthatja, Sorkin ugyanis – néhány dramaturgiailag fontos flashbacket leszámítva – három termékbemutatót megelőző, színfalak mögötti hektikus epizódba sűríti bele a teljes cselekményt (1984, 1988 és 1998, a Mackintosh, a NeXT és a két kvázi-kudarc után az áttörést hozó iMac éve). Mindennek az áraként természetesen szabadon kezeli a tényeket és a kronológiát, valós történések és motívumok is gyakran máshol, más kontextusban bukkannak elő, mint kellene, a mozaikdarabokból azonban összeáll valami, ami mégis művészi igazságnak, a személyiségek pontos leképezésének hat. Akár a színházban, úgy lépnek be a primadonna mellé minden alkalommal csengetytyűszóra a rezonőrök, az Apple-vezérigazgató John Scullytól a társalapító, briliáns Steve Wozniakon, a slampos programozó Andy Hertzfelden és a marketinges jobbkéz Joanna Hoffmanon át Lisa és Chrisann Brennanig (Jobs eleinte megtagadott lánya és annak anyja). Sorkin kiélezett, „megtörténhettek volna"-helyzeteivel, a körkörösséggel és egymással feleselő szituációkkal ismét arra világít rá, ha közel hajolunk, fraktálmintázatként bukkannak elő azonos sémák az életben – a hétköznapi interakcióktól a szakmai és magánéleti döntésekig ugyanazt a terhet cipeljük.

„Zabolátlan függetlenség és kényszeres kontrolligény"
(Michael Fassbender)

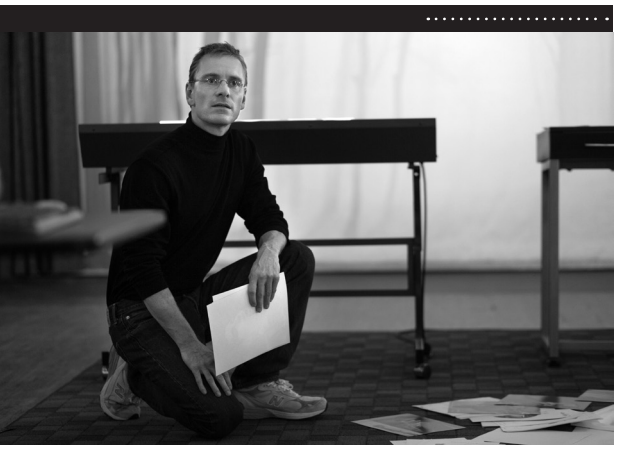

A film vulgárpszichológiai elmélkedéssel Jobs „kettős" örökbeadásának traumájára, eltaszíttatás és kiválasztatás élményére vezeti vissza a zabolátlan függetlenség és a kényszeres kontrolligény párosát (a filmben is felbukkanó Ridley Scott-féle *1984* reklámspot mintha csak „a szabadság: szolgaság" mottóját eszünkbe idézve tartana szándékolatlan görbe tükröt a felhasználó-központú technológia hirdetőjének, aki a zárt rendszer filozófiáját zászlóra tűzve formába öntött egyéniséget árul), akárcsak a három felvonásba szuszakolt jellemfejlődés katalizátorát jelentő lényegi szálat, lányával való problémás kapcsolatát. A kis Lisa MacPainttel rajzolt, apja által titokban megőrzött ákombákomja a lélekre nehezedő rózsabimbóként foglalja keretbe a cselekményt. A Jobs két „gyermekét" összehozó motívum mintha csak allegorizálná Sorkin tézisét, mely szerint a felhasználók szeretete, az emberarcú gép iránti vallásos imádat felszítása valójában a művész lelkében tölti be az űrt. „A termékeid jobbak nálad" – hangzik egy heves vita csúcspontján, mire a címszereplő csak ennyit válaszol: „ez a cél". Nem nehéz kihallani ebből a külvilág felé cizellált dialógusaiban megnyilvánuló, perfekcionista, de naiv idealizmusáról ismert író megértését a figura iránt. Sorkin nem tagadja meg önmagát, végül javított verziót kanyarít az életből – utóvégre mi is a készen kapott „valóságtorzító mezőért" járunk moziba –, de a kellemesen szirupos, minden ízében fiktív befejezésbe azért fikarcnyi iróniát is cseppent, amikor a pálfordulása után a színpadról életében először felszabadult nyugalommal elkéső showmannek zenekedvelő lánya lenyűgözésére hirtelenjében nem jut más eszébe, mint hogy felvázolja a leendő iPod ötletét.

•

STEVE JOBS (Steve Jobs) – amerikai-brit, 2015. Rendezte: **Danny Boyle**. Írta: **Aaron Sorkin**. Kép: **Alwin H. Kuchler**. Zene: **Daniel Pemberton**. Szereplők: **Michael Fassbender** (Jobs), **Kate Winslet** (Hoffman), **Seth Rogen** (Wozniak), **Jeff Daniels** (Sculley), **Katherina Waterstone** (Chrisann). Gyártó: **Legendary Pictures / Universal / Scott Rudin**. Forgalmazó: **UIP – Duna Film**. *Szinkronizált.* 123 perc.